

Datum
2021-03-25
Adress
205 80 Malmö
Diarienummer
ASN-2021-802

Yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Remiss från Finansdepartementet - Jämlikhetskommissionens betänkande En gemensam angelägenhet, SOU 2020:46 STK-2021-46

Arbetsmarknads- och socialnämnden beslutar att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Jämlikhetskommissionens betänkande spänner över en rad politikområden. Arbetsmarknads- och socialnämnden anser sammantaget att de förslag i utredningen som har beröring till nämndens verksamhetsområden är relevanta och tydligt kopplade till nämndens utmaningar. Nämnden ställer sig positiv till huvuddelen av utredningens förslag inom politikområdena arbetsliv, mottagande och integration, bostäder och grannskap, konsumentpolitik, transfereeringar barn och familj samt arbetsrelaterade trygghetssystem.

Yttrande

18. Arbetsliv

18.3.1 Stärkt ställning för arbetstagare på arbetsmarknaden

Utredningens förslag: Utred konsekvenserna för anställningstryggheten för visstidsanställda av den utveckling som skett sedan 1990-talet. Uppdraget bör behandla såväl förändringar genom ny lagstiftning som genom nya sätt att utnyttja den befintliga lagstiftningen.

Arbetsmarknads- och socialnämnden välkomnar förslaget. Nämnden delar utredningens beskrivning av att visstidsanställdas utsatthet. Nämnden delar också utredningens konstaterande om att kunskapsläget på området behöver förbättras och att detta utgör argument för att vidare utreda frågan.

Utredningens förslag: Utred samhällsekonomiska vinster och kostnader förknippade med att ge arbetstagare rätt till barnomsorg vid arbete på obekvämt arbetstid.

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser att det faktum att en tredjedel av landets löntagare arbetar under tider då barnomsorg och skola inte har öppettider är ett viktigt skäl för att se

över frågan. Tillgången till barnomsorg ska inte vara ett hinder för föräldrar att försörja sig själva eller söka arbeten där arbetstiden är förlagd utanför ordinarie barnomsorgs öppettider.

18.3.2 Aktiv arbetsmarknadspolitik

Utredningens förslag: Uppdra åt Arbetsförmedlingen att vidareutveckla sin profileringsmodell med syfte att skatta risken för långtidsarbetslöshet för att även kunna bedöma lämplig nivå och längd på en individuellt utformad subvention.

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser att förslaget att utveckla profileringsmodellen för att skapa en mer individuell subventioneringsnivå är bra utifrån utredningens beskrivning av att alltför generella subventionsgrunder riskerar att missgynna arbetssökande som står längst ifrån arbetsmarknaden.

I utredningen konstateras att ingångslöner och kvalifikationskrav är högt satta i relation till humankapitalet hos stora grupper av arbetssökande, framförallt för personer som utbildats i Sverige men som inte har fullständiga betyg från gymnasiet, samt för många som invandrat till Sverige i vuxen ålder. Utredningen frågar sig om dagens tidsbegränsade lönesubventioner är tillräckligt generösa för att erbjuda dessa grupper plats på arbetsmarknaden. Nämnden anser att dessa frågor är viktiga för att hitta lösningar för grupper av arbetssökande som trots långvarigt deltagande i arbetsmarknadspolitiska insatser inte lyckas att etablera sig på arbetsmarknaden och där vägen till arbete genom reguljär utbildning inte ses som ett realistiskt alternativ. Det finns idag inga lönesubventioner som varar över tid för personer som inte har en funktionsnedsättning och ingen ”skyddad arbetsmarknad” med lägre kvalifikationskrav. Många arbetssökande har därför i realiteten små förutsättningar att få och behålla ett arbete över tid.

Utredningens förslag: Uppdra åt Arbetsförmedlingen att utforma en utvärderingsbar försöksverksamhet med förstärkt förmedling av ferie-arbeten riktad till gymnasieelever i områden med hög arbetslöshet bland vuxna.

Arbetsmarknads- och socialnämnden är försiktig positiv till förslaget. Nämnden bedömer att ett fokus på ungdomar från specifika geografiska områden riskerar att missgynna ungdomar med samma behov som är bosatta i andra, icke-prioriterade områden.

19. Mottagande och integration

19.3.1 Asyltiden

Arbetsmarknads- och socialnämnden yttrade sig i augusti 2018 om remissen Ett ordnat mottagande (även kallad Mottagandeutredningen) från Arbetsmarknadsdepartementet (ASN-2018-8022). I sitt yttrande ställde nämnden sig positiv till ett införande av statliga ankomstcenter för asylsökande utifrån bedömningen att det skulle medföra ökad tydlighet för asylsökande som kommer till Sverige. Vid samma tillfälle framförde nämnden synpunkten att EBO-lagen helt bör avskaffas eftersom egenbosättningen bedöms ge grogrund för trångboddhet, sociala problem och olaglig handel med hyreskontrakt. Arbetsmarknads- och soci-

alnämnden välkomnar mot denna bakgrund Jämlikhetskommissionens rekommendation på sid. 660 om att genomföra Mottagandeutredningens förslag om ett statligt ansvar för hela asyltiden med ankomstcenter där asylutredning och ärendesortering kan ske på ett mer effektivt sätt. Nämnden välkomnar även rekommendationen på sid. 662 om ett upphävande av EBO-lagen.

Utredningens förslag: Ändra lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare så att målgruppen för insatsen utökas till att omfatta även asylsökande.

Arbetsmarknads- och socialnämnden delar utredningens bedömning om att asyltiden skulle kunna användas effektivare och på så sätt skapa nytta för individer såväl som för samhället. De asylsökande som bedöms ha goda förutsättningar att beviljas uppehållstillstånd bör snarast få ta del av fördjupad samhällsinformation och även svenskundervisning. För att förslaget ska vara praktiskt genomförbart och kommuner ska kunna erbjuda asylsökande att delta i samhällsorienteringen fordras att kommunerna får kännedom om vilka de är.

Det är också avgörande att kommunerna ges kostnadstäckning för ökade kostnader som uppstår med det utökade uppdraget.

Utredningens förslag: Uppdra åt Arbetsförmedlingen att genomföra kartläggningar av asylsökandes utbildning och yrkeserfarenhet. Utnyttja statistiskt baserade matchningsalgoritmer i Migrationsverkets bosättning av dem som fått uppehållstillstånd. Utvärdera verksamheten efter några år.

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser att i den mån matchningsalgoritmer kan förbättra nyanländas förutsättningar för etablering på arbetsmarknaden och därmed en egen försörjning vid anvisning till kommun så är detta ett välkommet förslag.

Utredningens förslag: Regeringen bör skyndsamt låta utreda utformning av och nivå på dagersättningen för asylsökande, så att en större del av de basala behoven täcks.

Arbetsmarknads- och socialnämnden berörs inte av förslaget men anser att det är positivt eftersom det innebär fördelar för individerna såväl som för de statliga finanserna. Nämnden bedömer att en höjd dagersättning också kan medföra positiva effekter inom EBO-lagstiftningen och göra att det blir mer kännbart för egenbosatta asylsökande att bosätta sig i de områden som genom kommuners beslut undantagits för egenbosättning. Migrationsverkets statistik visar att undantagsreglerna i EBO-lagstiftningen haft liten effekt på asylsökandes bosättning vilket bland annat kan härledas till den låga dagersättningen.

19.3.3 Etableringsinsatser för nyanlända vuxna

Förslag: För att bättre motivera dem som behöver ta del av utbildning längre än etableringstidens omfattning bör regeringen låta utreda utformningen av ett enkelt och förutsebart studiefinansieringssystem.

Arbetsmarknads- och socialnämnden delar utrednings beskrivning av att ett enkelt och förutsebart studiefinansieringsbehov skulle fungera främjande för de nyanlända med stora utbildningsbehov och tydliggöra förväntningarna genom krav på studieresultat.

Utredningens förslag: Utred möjligheten att Arbetsförmedlingen eller bemanningsföretag tar över arbetsgivaransvaret för personer med subventionerade anställningar.

Arbetsmarknads- och socialnämnden delar utredningens bedömning att en förflyttning av arbetsgivaransvaret för personer med subventionerade anställningar är att föredra framför ytterligare subventioner, särskilt som nuvarande subventioner haft begränsad effekt.

Utredningens förslag: Regeringen bör tillsätta en utredning om hur etableringsersättning och etableringstillägg bäst bör utformas för att det ska bli lika lönsamt för båda nyanlända makarna i ett hushåll att ta ett arbete. En utgångspunkt bör också vara att den sammantagna ersättningen för alla slags hushåll ska vara högre än riksnormen för försörjningsstöd.

Nämnden anser att det av flera anledningar är viktigt att tydliggöra förväntningarna på att båda makarna i ett hushåll arbetar, eftersom fördelarna med förvärvsarbete är många för både individ och samhälle. Nämnden anser att utredningens förslag innebär att etableringsersättningen kan användas som ett politiskt verktyg för att främja en sådan utveckling. Nämnden bedömer att förslaget om en mer individualiserad etableringsersättning som gör det lika lönsamt för båda nyanlända makarna i ett hushåll att förvärvsarbete kan främja framförallt nyanlända kvinnors etablering på arbetsmarknaden, vilket kan förväntas främja deras pensions- och kapitalutveckling och ekonomiska självständighet.

19.3.4 Jämställd integration

Nämnden anser att utredningens rekommendation på sid. 683 avseende anpassad och sammanhållen introducerande etableringsinsats för utrikesfödda kvinnor med kort utbildning och ringa arbetslivserfarenhet ligger i linje med de utmaningar nämnden har identifierat.

Rekommendationerna på sid. 685 avseende information till föräldralediga nyanlända invandrare om möjligheten att delta i svenska för invandrare med bibehållen föräldrapenning respektive sid. 687 avseende uppföljande kontakt med kvinnor efter avslutat etableringsprogram eller föräldraledighet för att säkerställa att kontakt med arbetsmarknaden behålls respektive återupptas bedöms ligga fint i linje med Sveriges jämställdhetspolitiska mål och bedöms bidra till att stärka kvinnors möjligheter att ta plats på arbetsmarknaden.

Nämnden bedömer det som positivt att kommunerna rekommenderas få i uppdrag att säkerställa att anhöriginvandrare ges information om rätten att delta i samhällsorientering.

Utredningens förslag: Förtydliga jämställdhetsperspektivet i förordningen om samhällsorientering som reglerar syfte och innehåll för samhällsorientering.

Nämnden välkomnar förslaget om ett förtydligt jämställdhetsperspektiv i samhällsorienteringen.

19.3.5 Ökad statlig finansiering av integrationen

Utredningens förslag: Utred ett utökat statligt ansvar för nyanlända flyktingars bosättning, etableringsinsatser och försörjning under en längre tid än de två år som anges i bosättningslagen och etableringslagen.

Arbetsmarknads- och socialnämnden delar utredningens bedömning om att kommunerna tvingas ta ett stort ansvar för den stora andel av nyanlända som inte har varaktigt boende eller en egen försörjning efter etableringstidens avslut och välkomnar utredningens förslag om ett utökat statligt ansvar för nyanländas bosättning, etableringsinsatser och försörjning.

19.3.6 Arbetskraftsinvandring

Utredningens förslag: Anställningserbjudandet som lämnas in till Migrationsverket vid prövningen av arbetstillstånd ska vara rättsligt bindande.

Arbetsmarknads- och socialnämnden delar utredningens bild av att det är problematiskt att arbetsgivarens anställningserbjudande inte är bindande och att det saknas krav på anställningsavtal för att arbetskraftsinvandrare ska kunna beviljas uppehållstillstånd och arbetstillstånd. Det innebär en risk för de faktiska villkoren i anställningsavtalet inte är lika bra som vad som anges i anställningserbjudandet. Nämndens bedömning är att juridiskt bindande anställningserbjudanden är till arbetskraftsinvandrarers fördel och ökar förutsättningarna för informerade val som tar hänsyn till risker och kostnader med flytten till Sverige.

Utredningens förslag: Inför en möjlighet att ta ut sanktionsavgift för arbetsgivare till arbetskraftsinvandrare som inte uppfyller de villkor som legat till grund för arbetstillståndet, det vill säga när arbetskraftsinvandraren har fått sämre villkor än det som framgår av det bindande anställningserbjudandet.

Arbetsmarknads- och socialnämnden är positiv till förslaget som bedöms kunna bidra till att stärka arbetstagarens ställning i relation till arbetsgivaren.

Utredningens förslag: Återgå till den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen för att bedöma behovet av att rekrytera arbetskraft från tredjeland.

Arbetsmarknads- och socialnämnden delar utredningens bedömning om att arbetskraftsinvandringen behöver tydligare koppling till faktiska behov på arbetsmarknaden. Nämnden anser att en återgång till myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning för att bedöma behovet av att rekrytera arbetskraftsinvandring från tredjeland även kan stärka legitimiteten för arbetskraftsinvandringen.

20. Bostäder och grannskap

20.3.1 Förbättrad tillgång till ekonomiskt överkomliga bostäder

Arbetsmarknads- och socialnämnden delar utredningens beskrivning av att kommuner i regel inte ser några fördelar med att planera för bostäder för de grupper som har svårigheter att etablera sig på bostadsmarknaden – och att staten behöver ta ett större ansvar för bostadsfinansiering och bostadsförsörjning. Nämnden delar också utredningens bedömning att det behövs regional styrning i dessa frågor.

Arbetsmarknads- och socialnämnden delar utredningens uppskattning om att det finns behov av att utveckla möjligheterna att bygga goda bostäder mer kostnadseffektivt. Nämnden anser att utredningen på ett bra sätt beskriver marknadshyrornas för- och nackdelar, men konstaterar att marknadshyror får konsekvenser för svagare hushålls möjligheter att kunna efterfråga och få en bostad.

Utredningens förslag: Återgå till den målformulering för bostadspolitiken som gällde fram till 2008. Målformuleringen bör lyda:

Målet för bostadspolitiken är att alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljön ska bidra till jämlika och värdiga levnads-förhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid planering, byggande och förvaltning ska en miljö-mässigt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling vara grund för verksamheten.

Arbetsmarknads- och socialnämnden välkomnar förslaget och menar att formuleringen tar bättre hänsyn till barnperspektivet och i högre grad betonar de effekter bostad och närmiljö har uppväxtförhållanden och livsförutsättningar.

Utredningens förslag: Regeringen bör successivt höja nivån på investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande (förordning 2016:881). Nivå och utformning bör följa de utvärderingar och förändringar i förordningen som görs för att säkra bättre måluppfyllelse. Regeringen bör initiera en utvärdering av investeringsstödet med avseende på vilka gruppers bostadssituation som förbättras och på den regionala variationen i tilldelning av stödet. Utvärderingen bör ligga till grund för förändringar i förordningen som leder till att större del av investeringsstöden kan gå till byggande i storstadsområdena.

Arbetsmarknads- och socialnämndens erfarenheter stämmer väl överens med utredningens beskrivning av att de bostäder som byggts med hjälp av investeringsstödet inte tillfallit ekonomiskt svaga hushåll. Inte heller kravet från år 2020 om att en andel av lägenheterna ska gå till unga eller personer i behov av boendeinsats med stöd av Socialtjänstlagen träffar rätt, eftersom många socioekonomiskt svaga hushåll inte har rätt till detta. Lägenheter som kan riktas till socioekonomiskt svaga hushåll utifrån en princip om inkomsttak som kan fördelas utan individuell biståndsprövning enligt Socialtjänstlagen hade enligt nämnden varit att föredra.

Angående utredningens bedömning om att det finns ett behov av att finna metoder för att stimulera mer kostnadseffektiva sätt att bygga goda bostäder via upphandling och standardisering vill nämnden framhålla att låga produktionskostnader inte är en garanti för låga hyresnivåer. Arbetsmarknads- och socialnämnden ser farhågor i att områden med exempelvis seriebyggda bostadshus som har lägre produktionskostnader kan bidra till otrygga boendemil-

jöer. Detta om husen inte anpassas efter lokala förutsättningar och behov. Bostad och närmiljö har effekter på uppväxtförhållanden och livsförutsättningar, om målet att åstadkomma något lägre boendekostnader görs på bekostnad av värden i boendemiljön är det enligt nämnden inte långsiktigt hållbart då det kan skapa kostnader i andra led.

20.3.4 En social bostadspolitik

Utredningens förslag: Regeringen bör låta undersöka fler alternativ för en svensk social bostadssektor, däribland en statlig allmännytta, genom tilläggsdirektiv till utredningen om en socialt hållbar bostadsförsörjning.

Arbetsmarknads- och socialnämndens bedömning är att Sverige med goda intentioner har valt en generell bostadspolitik, där bostadsbidragen och bostadstilläggen är de behovsprövade delarna som ska göra att alla har möjlighet att efterfråga en bostad på den reguljära bostadsmarknaden. Dagens situation med en ökande strukturell hemlöshet och ökade kostnader för kommunernas sociala boendelösningar fordrar dock fler åtgärder. Nämnden välkomnar att frågan utreds vidare.

Utredningens förslag: Lagstiftningen om allmännyttiga kommunala bostadsbolag ses över med syfte att förtydliga handlingsutrymme för att bedriva social bostadspolitik som finns inom ramen affärsmässighetskravet. Även detta bör kunna göras genom tilläggsdirektiv till utredningen om en socialt hållbar bostadsförsörjning.

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser i enlighet med utredningen att kravet på affärsmässighet kan begränsa allmännyttans möjlighet att bygga billigare i de mindre attraktiva områdena och välkomnar därför förslaget.

Utredningens förslag: Regeringen bör införa en statlig hyresgaranti med Försäkringskassan som ansvarig myndighet.

Mot bakgrund av att kommuner tillämpar det bostadssociala verktyget hyresgaranti på olika sätt välkomnar nämnden att ansvaret övertas av statlig myndighet, där Försäkringskassan bedöms vara särskilt lämpade.

Utredningens förslag: En utredning behöver initieras för att fastställa i vilken utsträckning bostadsbidrag inte godkänns som inkomst bland fastighetsbolagen. Syftet med en sådan utredning bör vara att antingen via lag eller via frivilliga överenskommelser uppnå en situation där bostadsbidraget kan användas för att efterfråga en bostad i högre utsträckning än i dag.

Arbetsmarknads- och socialnämndens bedömning är att bostadsbidraget i grunden har potential att vara ett viktigt bostadspolitiskt verktyg. Bostadsbidraget är tänkt att möjliggöra ekonomiskt svagare grupper tillgång till bostäder och det är därför problematiskt att fastighetsbolag inte godkänner bostadsbidrag som inkomst. Malmös kommunala bostadsbolag godkänner bostadsbidrag som inkomst, men frågan är aktuell utifrån ett regionalt perspektiv. När fastighetsbolag i andra kommuner väljer en annan linje riskerar Malmö att få ta ett stör-

re, regionalt ansvar för socioekonomiskt svaga hushålls etablering på bostadsmarknaden. Nämnden ser samma utmaning avseende frågan om i vilken utsträckning försörjningsstöd godkänns som inkomst bland fastighetsbolagen.

Utredningens förslag: Bostadsbidraget bör återupprättas som bostadspolitiskt instrument. Detta kräver en resursförstärkning av bostadsbidraget, med sikte på att höja den bidragsgrundande bostadskostnaden och ersättningsgraden. Regeringen bör ge ett tilläggsdirektiv till Utredningen om bostadsbidrag och underhållsstöd – minskad skuldsättning och ökad träffsäkerhet (S 2018:13) med uppdrag att föreslå ett antal alternativa utformningar inom ramen för ett givet resurstillskott.

Arbetsmarknads- och socialnämnden delar utredningens bedömning att bostadsbidraget behöver anpassat till hyresutvecklingen.

Utredningens förslag: Inför ett lagstadgat krav på hyresgästernas möjlighet att välja nivå vid renovering.

Arbetsmarknads- och socialnämnden delar utredningens bedömning om att hyreshöjning vid renovering behöver vara reglerad. Renoveringsbehovet i hyresbeståndet är på många håll stort. Dagens bestämmelser möjliggör hyreshöjning vid renovering men inte vid löpande underhåll har lett till en situation av eftersatt underhåll, med dyra omfattande renoveringar som följd. Nämnden bedömer att förslaget om att införa ett lagstadgat krav på hyresgästers möjlighet att välja nivå vid renovering är viktigt för att människor ska kunna bo kvar i sina hem även efter renovering.

22. Konsumentpolitik

22.3.4 Absolut preskription för konsumentfordringar

Utredningens förslag: Inför en absolut preskription för långvarigt överskuldssatta när det gäller konsumentfordringar i preskriptionslagen.

Arbetsmarknads- och socialnämnden är väl bekant med hur individers överskuldssatthet fungerar som riskfaktor för dålig hushållsekonomi, hemlöshet och ohälsa som påverkar arbetsförmågan. Överskuldssatta hushåll är överrepresenterade i flera av nämndens verksamheter och överskuldssatthet innebär också konsekvenser för barns livssituation. Nämnden välkomnar därför förslaget.

24. Transfereringar – barn och familj

24.3.1 Inkomststöd till barnfamiljer

Utredningens förslag: För att synliggöra konsekvenserna av genomförd eller utebliven uppräknings av transfereringarna bör budgetlagen kompletteras med ett krav på att budgetdokumenten ska innehålla en stående redovisning av vilka justeringar som har gjorts i transfereringssystemen i relation till den utveckling som skulle gälla vid full följsamhet gentemot reallönerna.

Arbetsmarknads- och socialnämndens bedömning är att förslaget är motiverat och att det skulle bidra till att synliggöra i vilken utsträckning socialförsäkringsskydd och arbetslöshetsersättningsnivåer faktiskt förhåller sig till inkomstnivåer samt utveckling av reallöner.

Utredningens bedömning är vidare att en förstärkning av barndelen av bostadsbidraget är en effektiv väg att gå för att samtidigt stärka hushållsekonomin och underlätta bostadsförsörjningen för barnfamiljer med låga inkomster. Utifrån bostadsbidragets konstruktion, som kan ses som en form av förstärkt barnbidrag, delar nämnden utredningens bedömning och den beskrivning av bostadsbidrag som görs i utredningen.

Som en av flera insatser under pandemin 2020 höjde regeringen tillfälligt maxbeloppet avseende barnfamiljers bostadsbidrag juli – dec 2020. Höjningen bedömdes innebära ett minskat behov av ekonomiskt bistånd enligt SoL för barnfamiljer (i Malmö) – både genom att ett lägre belopp beviljades enligt SoL när bostadsbidraget höjdes, och genom att fler barnfamiljer klarade sin ekonomi utan att ansöka om bistånd vid socialnämnden.

Nämnden anser att det kan vara av vikt att avväga i vilken utsträckning det är fortsatt relevant att inkomstgränsen ska ligga lika för hushåll med en respektive två försörjare (och därmed olika försörjningsbehov).

Bostadsbidragets inkomst- och beloppsnivåer är inte indexerade. Det betyder att de kan urholkas i förhållande till pris- och inkomstutvecklingen och påverka kommunernas budget för ekonomiskt bistånd negativt. De hyror som anges vid beräkning av bostadsbidrag ligger dessutom markant under hyrorna på Malmös bostadsmarknad.

Bostadsbidragets konstruktion med ”hyrestak” underlättar inte för trångbodda familjer att flytta till en rymligare bostad. Hyresvärdar har maxantal för antal boende som tillåts att bo i en lägenhet. Bostadsbidraget ger inte ekonomiskt stöd för att kunna hyra tillräckligt stora lägenheter.

Nämnden anser att bostadsbidraget genom sin konstruktion där det blir lönsamt att öka hushållets inkomster kan bidra till ökad självförsörjning, vilket är positivt.

Nämnden anser att det är problematiskt att socialförsäkringssystem som syftar till utjämnande effekter för de socioekonomiskt svaga hushållen riskerar att bli en skuldfälla. Avstämningar kring förändrade ekonomiska förutsättningar i hushållen bör göras tätare, förslagsvis var tredje månad, för att förhindra att hushåll hamnar i skuld. Här vill nämnden särskilt betona risken för att barn växer upp i skuldsatta hushåll, eller i hushåll som på grund av skuldsättning förlorat sin ställning på bostadsmarknaden.

24.3.2 Bättre inkomstskydd för gravida

Utredningens förslag: Utred samlat hur graviditet hanteras i socialförsäkringen. Frågor som bör besvaras inom en sådan utredning gäller:

- graviditet som grund för sjukskrivning när arbetsförmågan är nedsatt
- lämplig nivå på sjukskrivning under graviditeten

- gränsdragningen mellan graviditetspenning och sjukpenning
- graviditetspenning under de sista dagarna före beräknad nedkomst
- ersättningsnivåer i de angränsande system som kan komma i fråga att utnyttja i samband med graviditet. Jag bedömer att detta är relevant/a förslag!

Utredningen rekommenderar vidare att förslagen från utredningen för en modern föräldraförsäkring genomförs vad avser

- fler föräldrapenningdagar reserverade för varje förälder
- merparten ska tas ut innan barnet fyller 3 år, varefter föräldrarna tilldelas 10 föräldrapenningdagar per barn och år till och med barnet fyller 10 år
- lägstanivådagarna avskaffas
- snabbhetspremien tas bort.

Angående utredningens rekommendation på sid. 873 om att återställa ersättningsgraden i den offentliga arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen delar nämnden utredningens bedömning på sid. 873 om att otillräckligt generellt försäkringsskydd för stora målgrupper ofta innebär ökat behov av försörjningsstöd enligt SoL, och därmed ökade kostnader för det kommunala försörjningsstödet. I den utsträckning som rekommendationen 80 procent av arbetstagarna har 80 procents ersättningsgrad även fångar in fler i försäkringen bedömer nämnden att det medför minskat behov av försörjningsstöd.

Utredningens rekommendation på sid. 880 om att utreda konsekvenserna av att avskaffa grundbeloppet och införa ett lägstabelopp i en arbetsinkomstbaserad arbetslöshetsförsäkring för arbetssökande som uppfyller de villkor på sökbeteende som framgår av lagen om arbetslöshetsförsäkringen relaterar förenklat till riksnormen i försörjningsstödet. För att skapa drivkraft för arbete och undvika dubbel administration från a-kassa och socialtjänst hade beloppet behövt vara högre än genomsnittligt utbetalt försörjningsstöd.

Utredningen presenterar på sid 882 en rekommendation om att ersätta arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen med en tröskelnivå baserad på månadsinkomster.

Arbetsmarknads- och socialnämnden beslutade den 23 september 2020 om yttrande kring SOU 2020:37 *Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen från Arbetsmarknadsdepartementet* (ASN-2020-9038). Nämnden framhöll i sitt yttrande att utredningens förslag om att arbetslöshetsersättningen ska baseras på inkomst istället för arbetad tid är bra, då det bedöms att inkomster från förvärvsarbete innebär en förenklad administration för arbetslöshetskassorna, samt medför att det blir enklare för enskilda och myndigheter att avgöra när inkomstvillkoret är uppfyllt. Nämnden ställer sig dock undrande till om kommissionens avsikt är att ersättningsnivån ska ligga på den nivå som baseras på tidigare månadsinkomster även vid längre arbetslöshet, eller om dessa kommer att räknas upp.

Nämnden bedömer att rekommendationen på sid. 885 avseende obligatorisk arbetslöshetsförsäkring bedöms kunna leda till att fler erhåller ett grundläggande ekonomiskt skydd vid arbetslöshet och bör kunna innebära att färre arbetslösa aktualiseras hos socialtjänsten på månadsbasis för utredning och beslut om eventuellt försörjningsstöd och eventuell parallell planering utöver vad den enskilde har överenskommit med Arbetsförmedlingen.

Rekommendationen på sid. 888 avseende obligatoriska fördjupade utredningar med arbetsförmågebedömning inför 90- respektive 180-dagarsprövningen, en utökad samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen alternativt ett åläggande för Försäkringskassan att komplettera sin egen kompetens med expertis från arbetsmarknadsområdet välkomnas av nämnden. Nämnden anser det vara av stor vikt att samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen är välfungerande för att förhindra att sjuka och/eller arbetslösa faller mellan stolarna och riskerar de situationer som beskrivs i utredningen; för frisk för sjukpenning men för sjuk för att stå till arbetsmarknadens förfogande med följd att behöva ansöka om behovsprövat försörjningsstöd i stället för försäkringsersättning. Övervältring till kommunerna sker när det statliga ansvaret haltar. Därutöver behöver de statliga myndigheternas ansvar för stöd och insatser vid ohälsa och/ eller arbetslöshet för 0-klassade förtydligas och säkerställas.

Nämnden bedömer att rekommendationen på sid. 889, om att harmonisera definitionerna av vilka arbeten som ska anses lämpliga för den försäkrade mellan regelverken för arbetslöshetsförsäkring och sjukpenning, kräver flera avväganden, bland annat avseende anställningstrygghet vid ohälsa. Kommissionen beskriver hur lagregleringarna som inte är harmoniserade leder till att personer som nekas sjukpenning inte bedöms stå till arbetsmarknadens förfogande och därmed nekas arbetslöshetsersättning med följd att det uppstår behov av försörjningsstöd. En sådan övervältring har socialnämnderna kunnat se över tid. I dagsläget är dock dilemmat att allt färre har kvalificerat sig till sjukpenninggrundande inkomst och sjukförsäkring och/ eller a-kassa och istället i praktiken står utan stöd och insatser från ansvariga statliga myndigheter.

25. Arbetsrelaterade trygghetssystem

25.3.1 Ersättningsnivåer, beräkning av ersättning och kvalificeringskrav arbetsrelaterade trygghetssystem

Utredningens förslag: Utred konsekvenserna av att avskaffa grundbeloppet och införa ett lägstabelopp i en arbetsinkomstbaserad arbetslöshetsförsäkring för arbetssökande som uppfyller de villkor på sök-beteende som framgår av lagen om arbetslöshetsförsäkringen. Beloppet bör vara högre än riksnormen i försörjningsstödet för att skapa drivkrafter för arbete.

Arbetsmarknads- och socialnämnden ställer sig bakom förslaget att utreda konsekvenserna av att avskaffa grundbeloppet och införa ett lägstabelopp i en arbetsinkomstbaserad arbetslöshetsförsäkring för arbetssökande. Ett införande av ett lägstabelopp som är högre än dagens grundbelopp och överstiger riksnormen, kan bidra till att fler arbetssökande kan klara sin egen försörjning och att färre behöver ansöka om ekonomiskt bistånd.

Nämnden anser också att utredningen för fram goda argument för rekommendationen om att återställa ersättningsgraden i den offentliga arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkring med riktmärket att 80 procent av arbetstagarna har 80 procentersättningsgrad. Urholkningen av de statliga ersättningssystemen drabbar enskilda och skapar ett behov av ineffektiva dubbla försäkringssystem som när det gäller arbetslöshetsförsäkringen i realiteten skyddar minst för de med störst risk att bli arbetslösa. För kommunerna är det viktigt att statligt fi-

nansierade trygghetssystem inte urholkas för att medborgare ska kunna klara sin försörjning på egen hand vid arbetslöshet eller sjukdom och inte tvingas ansöka om ekonomiskt bistånd.

33. Konsekvenser av förslagen

I den mån det finns avsikt att förverkliga utredningens rekommendationer förutsätter nämnden att dessa remitteras på sedvanligt vis.

Ordförande

.....
Sedat Arif
.....

[Förvaltningsdirektör]

.....
Britt-Marie Pettersson
.....

Helena Nanne (M), Ingrid Gunnarson (M), Farishta Sulaiman (M) och Joacim Ahlqvist (C) reserverar sig skriftligen till beslutet, bilaga.

Simon Enqvist (SD) och Nichlas Holmgren Gellersten (SD) reserverar sig skriftligen till beslutet, bilaga.